

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
ak. god. 2015./2016.

Melisa Ruvić
Uloga školskoga knjižničara u nastavnom procesu osnovnih škola
Završni rad

Mentorica: doc. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić

Zagreb, 2016.

Sadržaj

1. Uvod	2
2. Osnovnoškolska knjižnica	3
2.1. Djelatnosti školskih knjižnica	4
2.1.1. Odgojna-obrazovna djelatnost	4
2.1.2. Stručna knjižnična djelatnost	5
2.1.3. Kulturna i javna djelatnost	6
2.2. Ciljevi školskih knjižnica	8
3. Školski knjižničar	10
3.1. Edukacija knjižničara	12
3.2. Opremanje knjižničnoga fonda	14
3.3. Uloga knjižničara u edukaciji učenika	16
3.3.1. Informacijska pismenost	17
3.3.2. Pravilno korištenje građe	21
3.4. Uloga knjižničara u komunikaciji s institucijama	22
3.4.1. Suradnja s osnovnom školom	22
3.4.1.1. Knjižničar i nastavnici	22
3.4.1.2. Knjižničar i ravnatelj	25
3.4.1.3. Knjižničar i roditelji.....	25
3.4.2. Suradnja s drugim knjižnicama.....	27
3.4.3. Suradnja s drugim institucijama.....	28
4. Zaključak	29
5. Literatura	30
6. Sažetak.....	33
7. Biografija autorice rada	34

1. Uvod

Knjižnice su, povijesno gledajući, uvijek imale važnu ulogu za obrazovanje društva. Nastale su iz društvene potrebe pohrane i očuvanja znanja¹, no javnost u prošlosti nije imala pristup knjigama i drugim izvorima znanja kao danas. Danas je neophodno da društvo ima pristup znanju kako bi i buduće generacije mogle nesmetano napredovati. Posebnu ulogu igraju školske knjižnice koje od početka školovanja djece imaju važnu zadaću u opskrbljivanju škole knjižničnom građom koja je usko vezana uz školsku nastavu učenika.

Uz nastavnike, za uspješno obrazovanje zadužen je i školski knjižničar. To se zanimanje često zanemaruje, iako je usko povezano s odgojno-obrazovnim radom škole. Školski knjižničari za mnoge predstavljaju gospođe s naočalama koje stišavaju djecu u knjižnici, no danas se sve više vrednuje njihova suradnja s nastavnicima u organiziranju nastavnih i izvannastavnih aktivnosti za učenike.

No koja je glavna zadaća školskoga knjižničara u školi? Kako on može pridonijeti razvoju obrazovanja u društvu? Školski knjižničar ima dvojaku zadaću. On je knjižničar i svojevrsni pedagog. On poznaje osnovni rad u knjižnici i specijalizira se za rad s djecom kako bi im pomogao u njihovu školovanju. Školski je knjižničar posebice neizostavan u osnovnim školama gdje se djeca najčešće prvi put susreću s knjižnicama koja su namijenjena isključivo njihovoj dobi, kao i njihovu stupnju obrazovanja. Školski su knjižničari stoga jedna od najvažnijih komponenta u odgojno-obrazovnom procesu osnovnih škola.

---

¹ Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija : Naklada Benja, 1994., str. 11.

2. Osnovnoškolska knjižnica

Standard za školske knjižnice sljedećim riječima opisuje tu instituciju:

„Školska knjižnica je informacijsko, medijsko i kulturno središte škole. Sadržaj školske knjižnice čini organizirana zbirka knjižne i neknjižne građe koja, uz mogućnost pristupa elektroničkim izvorima informacija i stručni rad knjižnog osoblja, služi zadovoljavanju informacijskih obrazovnih, stručnih i kulturnih potreba korisnika. Program školske knjižnice sastavni je dio školskog kurikulumu i uključen je u nastavni proces i učenje.”²

Školske se knjižnice označavaju kao svojevrsna središta u prenesenom i doslovnom značenju te riječi. Školske bi se knjižnice trebale nalaziti u središtu škola kako bi bile lako dostupne svojim korisnicima, učenicima i nastavnicima, s druge strane moraju u svojem fondu nuditi građu, knjižnu i neknjižnu, koja bi korisnicima omogućavala da na jednom mjestu pronađu informacije te razvijaju i nadograđuju svoje znanje. Zato se knjižnice gledaju kao informacijska i kulturna središta osnovne škole. Kada se analiziraju školske knjižnice, posebice osnovnoškolske, mora se uzeti u obzir da takve knjižnice aktivno i svakodnevno sudjeluju u obrazovanju djece i mladih jer imaju neposredan kontakt s korisnicima. Štoviše, osnovnoškolske knjižnice razvijaju čitalačke navike kod učenika te ih usmjeravaju prema daljnjem korištenju i drugih vrsta knjižnica. Isto tako potiču znatiželju svojih korisnika za boljim znanjem o određenim temama, najčešće u sklopu školskih predmeta te na taj način obogaćuju nastavu škole i nude informacije nadohvat ruke.

„Znanje stečeno u školskoj knjižnici osnova je budućeg razvoja, a škola može i mora pomoći učenicima da u usvajanju znanja budu uspješni, kroz razvijanje svijesti nastavnika i stručnih suradnika o bogatstvu učenikovih sposobnosti.”³

Naravno, knjižnice osnovnih škola ne orijentiraju se samo prema djeci i mladeži, već i prema nastavnicima. Školske knjižnice moraju opremiti svoj fond za stručno osoblje kako bi im pomogle u stručnom usavršavanju. Najnovija građa o metodama predavanja pomaže nastavnicima

---

² Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 34(2000). URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html>. (4.9.2016.), čl. 2.

³ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica : korak dalje. Zagreb : Altagama : Zavod za Informacijske studije, 2004., str. 17.

u održavanju nastave na što inovativniji način te ih informira o novim pedagoškim načinima rada s djecom.

No najprije treba navesti koje su to djelatnosti školske knjižnice u osnovnim školama kako bi se mogle utvrditi uloga i zadaća školskoga knjižničara u njoj.

2.1. Djelatnosti školskih knjižnica

Školske su knjižnice potpora u obrazovnom procesu te informacijski opismenjuju svoje korisnike kako bi se u budućnosti mogli koristiti sličnim uslugama drugih tipova knjižnica. One su stoga knjižnice zatvorenoga tipa, poput sveučilišnih i specijalnih knjižnica, namijenjene korisnicima unutar jedne ustanove.⁴

Standard za školske knjižnice navodi 3 djelatnosti školskih knjižnica⁵:

- odgojna-obrazovna djelatnost
- stručna knjižnična djelatnost
- kulturna i javna djelatnost.

2.1.1. Odgojna-obrazovna djelatnost

To je djelatnost koja dolazi do izražaja prvenstveno kod školskih knjižnica jer im je to najvažnija zadaća. Osnovnoškolske knjižnice poučavaju učenike samostalnomu i savjesnomu pristupu izvorima informacijama te korištenju građe i snalaženju unutar knjižnice kako bi postali odgovorni pripadnici društva. Time knjižnice osiguravaju intelektualno i poslovno napredovanje u učenikovu životu. Isto tako, u tu djelatnost spada samostalni rad s učenicima i timski rad s nastavnicima.

---

⁴ Blažeković, T.; Furlan, B. Knjižnica osnovne škole. Ponov. i prer. izd. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1993., str. 1.

⁵ Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 34(2000). URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html>. (4.9.2016.), čl. 3.

Pod radom s učenicima Standard navodi⁶:

- upoznavanje učenika s radom i načinom korištenja knjižnice
- razvijanje čitalačkih sposobnosti i čitateljskih navika
- poučavanje samostalnom istraživačkom radu
- poučavanje informacijske pismenosti
- organiziranje nastavnih sati u knjižnici i izvan nje
- organiziranje i sudjelovanje u školskim projektima i programima
- razvijanje kompetencije „učenje učenja”.

Prostor knjižnice učenicima omogućava nesmetano samostalno i grupno učenje te provođenje slobodnoga vremena. Knjižnica mora biti mjesto u kojem se pojedinac ili grupa učenika osjeća ugodno te povezuje prostorije knjižnice sa svojim osobnim razvojem i znatiželjom. Da bi školska knjižnica bila uspješna u radu s učenicima, ona, uz to što mora stvoriti odgovarajuću atmosferu i ambijent u kojem će učenici provoditi svoje vrijeme u knjižnici, mora surađivati s drugim školskim osobljem – nastavnicima. Nastavnici su temelj svakoga obrazovanog i intelektualnog društva te knjižnica mora pomagati nastavnicima u njihovu radu i stručnom usavršavanju. Naravno, takav timski rad nužno zahtijeva potporu uprave škole kako bi se mogle organizirati raznovrsne nastavne i izvannastavne aktivnosti, poput radionica, izložbi i projekata. Uspješna suradnja knjižničara s nastavnicima i upravom škole osigurava učenikov napredak u njegovu obrazovanju.

2.1.2. Stručna knjižnična djelatnost

Ta djelatnost usko je povezana s prvom navedenom djelatnošću jer ona služi za ostvarivanje obrazovnoga procesa⁷ te ovisi o opremljenosti knjižnice. Pod opremljenošću knjižnice ne misli se samo na informacijsko-komunikacijsku tehnologiju i zbirke knjižnice, već i na knjižnično osoblje. Školski knjižničari svojim vještim rukovanjem financija te poznavanjem tehnoloških i pedagoških inovacija, kao i promjena u samom kurikulumu školstva opremaju

---

⁶ Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 34(2000). URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html>. (4.9.2016.), čl. 6.

⁷ Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. // Narodne novine 87(2008). URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_87_2789.html (4.9.2016.), čl. 55.

školsku knjižnicu potrebnim sadržajem i opremom. Uz dobro uvjetovane financijske mogućnosti škole oni direktno određuju uspješnost knjižnice i ostvarivanje potreba korisnika⁸.

U stručnu knjižničnu djelatnosti uvrštavaju se osnovna funkcija i rad knjižnica prilagođene osnovnoj školi koje Standard navodi u sljedećim točkama⁹:

- utvrđivanje potreba korisnika
- nabava knjižne i neknjižne građe
- osiguravanje dostupnosti i korištenja knjižnične građe i izvora informacija
- izgradnja, stručna i tehnička obrada fonda i zaštita knjižnične građe
- izrada potrebnih informacijskih pomagala (bilteni prinova, bibliografije itd.)
- kvantitativno i kvalitativno vrednovanje rada školske knjižnice
- informiranje o radu i aktivnostima školske knjižnice.

Pridržava li se knjižnica navedenih točaka, njezin se rad razvija i proširuje te se učenici više oslanjaju na njezine usluge tijekom školovanja.

2.1.3. Kulturna i javna djelatnost

Kulturna i javna djelatnost okreće se radu sa školom i izvan nje. Kao humanistička i društvena djelatnost osvrće se na njegovanje tolerantnosti prema različitim religijama i nacionalnostima te promicanje ljudskih prava i općeljudskih vrijednosti.¹⁰ Djelatnost obuhvaća suradnju nastavnika i knjižničara s ciljem poticanja razvoja učenika te shodno tomu oni organiziraju aktivnosti unutar i izvan knjižnice. Veliku važnost imaju izložbe, radionice i projekti osnovnoškolskih knjižnica.

Radionice se najčešće organiziraju unutar prostora školske knjižnice ili povremeno u učionicama kao dio nastave. One omogućuju timski rad te komunikaciju bez kritike te se djeca imaju priliku odmoriti od klasične nastave¹¹ u školi. Na taj se način potiče kreativno i kritičko razmišljanje djeteta. Učenici se upoznaju s novim temama te imaju postavljeni cilj radionice koji može doprinijeti nastanku raznovrsnih radova, panoa i izložbi. Radionice potiču grupni rad i

---

⁸ IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice / uredila Mirna Willer. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004., str. 10.

⁹ Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 34(2000). URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html> (4.9.2016.), čl. 9.

¹⁰ Ibid., čl. 10.

¹¹ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica : korak dalje. Zagreb : Altagama : Zavod za Informacijske studije, 2004., str. 107.

istovremeno svako dijete može postati odgovorno za određenu vrstu zadatka koju mora obaviti da bi ostvario cilj grupe. Bit radionice nije natjecanje nego zbližavanje i stvaranje osjećaja zajedništva.¹² Istovremeno je svaki učenik važan dio grupe i rada te ga voditelji radionice, knjižničar i nastavnik trebaju poštivati kao individualnu osobu i cijeliti njegov doprinos grupnomu radu. Radionice je najbolje organizirati u prostorima knjižnice jer je ona idealno mjesto za radionički način rada, koji omogućava istraživanje, učenje i kreativnost učenika ostvaren kroz timski rad i suradnju knjižničara, nastavnika i drugih stručnih suradnika.¹³ Knjižnica svojim sadržajem nudi niz mogućnosti organiziranja raznovrsnih tematskih radionica. Radionice mogu biti likovne, dramske, literarne i novinarske pomoću kojih djeca mogu otkriti svoje interese i talente. Knjižničar može organizirati radionice kao razgovore o knjigama i pripovijedanja priča u sklopu obrade lektire ili pobuđivanja interesa prema određenim predmetnim područjima.

Knjižničar se ne mora nužno ograničiti na učenike, već može pokrenuti radionice namijenjene odraslima. To mogu biti pedagoške radionice kojima je cilj savjetovati roditelje, posebice nove, u odgoju djece. Time se roditelji upoznaju s radom knjižnice i uključuju u školski život djece.

Izložbe mogu nastati kao plod rada učenika i voditelja radionice ili kao samostalni rad knjižničara u sklopu rada školske knjižnice. Izložbe omogućuju knjižnici da aktivno i na vrijeme reagira na aktualna društvena, politička, kulturna i umjetnička zbivanja, primjerice obilježavanjem datuma iz bliže i dalje prošlosti, o životu i radu važnih ličnosti itd.¹⁴ One otvaraju svoje prostore ili se koriste cijelom školom za izlaganje raznovrsnih tema i ideja.

Školska knjižnica kao kulturno i društveno središte škole treba poticati kritičko razmišljanje i slobodu mišljenja učenika. Knjižničar bi trebao organizirati *parlaonice* i tribine za starije učenike osnovne škole s ciljem deideologiziranja društva i učenja temelja demokracije¹⁵. Uz pomoć knjižničara učenici se upoznaju s raznim kulturama i mišljenjima u svijetu i vlastitu društvu te razvijaju toleranciju prema onima koji su drukčiji od njih.

---

¹² Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica : korak dalje. Zagreb : Altagama : Zavod za Informacijske studije, 2004., str. 109.

¹³ Barić Karajković, H. Smjernice za rad školskog knjižničara u knjižnici osnovne škole i praksi. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str. 79.

¹⁴ Blažeković, T.; Furlan, B. Knjižnica osnovne škole. Ponov. i prer. izd. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1993., str. 33.

¹⁵ Đoreski, J.; Marinić, N. Školska knjižnica i slobodno vrijeme učenika. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007., str. 165.

Kulturna i javna djelatnost ne ostvaruje se isključivo kroz timski rad učenika, nastavnika i stručnih suradnika u sklopu redovite nastave, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, već i kroz suradnju s radnim kulturnim ustanovama izvan škole.¹⁶ Školska knjižnica mora se uključiti u suradnju s drugim različitim knjižnicama. U suradnji s drugim školskim knjižnicama ojačava se njezina odgojno-obrazovna uloga unutar škole, dok suradnja s narodnim knjižnicama poboljšava rad knjižnice i obogaćuje njezin knjižnični fond.

2.2. Ciljevi školskih knjižnica

Smjernice prikazuju cilj škole i određuju ulogu knjižnice i knjižničara.¹⁷ Stoga je važno da na njima radi veći dio školskoga osoblja: nastavno i knjižnično osoblje te uprava škole. Ciljevi su podložni promjenama jer se škola i školska knjižnica stalno mijenjaju. Nove tehnološke inovacije i promjene u kurikulumu uvjetuju smjer školskoga i knjižničnoga rada.

Uloga knjižnice u smjernicama definirana je u odnosu na sljedeće točke¹⁸:

- školski program
- metode poučavanja
- zadovoljavanje nacionalnih i lokalnih standarda i kriterija
- zadovoljavanje potrebe učenika i nastavnoga osoblja
- podizanje razina postignuća.

Da bi knjižnica uspješno ostvarila cilj školskog rada i osigurala uspjeh učenika, njezin se program mora orijentirati prema poticanju informacijske pismenosti i omogućavanju dostupnosti informacijskih izvora za učenike te otvoreni protok informacija i znanja.¹⁹ Knjižnica zagovara prava djeteta na obrazovanje i znanje te knjižničar mora osiguravati slobodan pristup sadržaju knjižnice u tiskanom i elektroničkom obliku. Knjižnica mora imati potporu administracije koja će aktivno surađivati s knjižničarem s ciljem razvijanja uloge knjižničara i knjižnice. Školska bi

---

¹⁶ Barić Karajković, H. Smjernice za rad školskog knjižničara u knjižnici osnovne škole i praksi. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str. 81.

¹⁷ IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice / uredila Mirna Willer. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004., str. 10.

¹⁸ Ibid., str. 10.

¹⁹ Ibid., str. 19.

knjižnica trebala davati upute kako unapređivati stručna znanja i poticati interes za čitanje i korištenje informacija i ideja te surađivati s nastavnicima u oblikovanju strategija učenja.²⁰

Osnovna škola mora uvažavati ulogu knjižnice te kao suvremena škola spremno prihvaćati promjene i biti inovativna²¹. Uvažavanje smjernica na kojima je radila i sama uprava škole omogućava daljnji napredak cijele škole.

---

²⁰ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica : korak dalje. Zagreb : Altagama : Zavod za Informacijske studije, 2004., str. 16.

²¹ Ibid., str. 105.

3. Školski knjižničar

Školski je knjižničar često zanemareno i podcijenjeno zanimanje. Kada se spominju knjižničari, većina ljudi to zanimanje povezuje s narodnim knjižnicama, dok se školskoga knjižničara, koji nas prati od osnovne škole i danas sve više sudjeluje u nastavnim i izvannastavnim aktivnostima, često zaboravlja. On se mora izboriti za svoju ulogu unutar škole i aktivno sudjelovati u odgojno-obrazovnom procesu škole. Školski knjižničar mora poticati razvoj čitalačke kulture i osposobljavati svoje korisnike za intelektualnu prorađu izvora, pridonoseći razvoju kulture samostalnoga intelektualnog rada²². Učenik u svojem osnovnoškolskom obrazovanju mora razviti čitateljske navike i naučiti kako se snalaziti među raznim izvorima informacijama koje nadograđuju njegovo znanje. Školski je knjižničar osoba od koje se očekuje profesionalan pristup u komunikaciji i radu, sposobnost razumijevanja korisničkih potreba te informacijske vještine i znanja o svrsishodnoj i kvalitetnoj uporabi informacija.²³

Prema Bariću Karajkoviću, školski knjižničar „mora biti stručnjak, pedagog, organizator, koordinator, voditelj, i suradnik, partner, vizionar, promotor te inovativan i moderan u primjeni metoda rada”²⁴. On razvija rad škole i knjižnice, mora na inovativne načine podučavati svoje korisnike, učenike i nastavnike, o knjižničnom radu i informirati o stalno nadograđivanom sadržaju knjižnice. Uloga knjižničara postaje sve kompleksnija te je potreba za prilagođavanjem i stalnim usavršavanjem stečenog znanja neophodna. Knjižničar mora znati više od svojih korisnika kako bi im mogao pomoći s njihovim zahtjevima te ih učiti samostalnomu istraživačkom radu.

Knjižničar mora pridonositi zadaćama i ciljevima škole, što uključuje i postupke procjenjivanja, te u sklopu smjernica razvijati i ostvarivati zadaće i ciljeve školske knjižnice.²⁵ No posao knjižničara nema određen plan rada u kurikulumu²⁶ te je knjižničar zapravo prepušten sebi i svojoj kreativnosti kad treba odlučiti na koji će se način uključiti u nastavu. S obzirom na to da knjižničar nema satnicu kojom mu je predodređen rad s učenicima, može slobodnije organizirati

---

²² Nastavni plan i program za osnovnu školu. // Narodne novine 102(2006). URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2319.html. (4.9.2016.), Odgojno-obrazovna djelatnost stručnih suradnika u osnovnoj školi

²³ Ibid., Školska knjižnica.

²⁴ Barić Karajković, H. Smjernice za rad školskog knjižničara u knjižnici osnovne škole i praksi. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str. 82.

²⁵ IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice / uredila Mirna Willer. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004., str. 16.

²⁶ Kovačević, D.; Lovrinčević, J. Školski knjižničar. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2012., str. 33.

vrijeme, tj. točno odrediti vrijeme za rad u knjižici te za nastavne i izvannastavne aktivnosti. Školski se knjižničari moraju oslanjati na suradnju s nastavnicima s ciljem ostvarivanja kurikuluma. Suradnja je jedna od važnih kompetencija knjižničara jer sposoban i kreativan knjižničar svoje planove može ostvariti samo uz pomoć drugoga školskog osoblja pa čak i uz pomoć učenikovih roditelja. Školski knjižničar uz pomoć učenika i nastavnika osposobljava knjižnicu za rad. To podrazumijeva optimalno iskorišten prostor koji bi trebao biti opremljen danas neizostavnom informacijsko-komunikacijskom tehnologijom te aktualnim knjižničnim fondom.

„Ljubav prema radu u knjižnici najvažniji je element u njenom razvoju; stručni ljudi koji poletno obavljaju svoj posao, koji vole knjigu i djecu, koji obavljaju raznovrsne pedagoške zadatke u radu s knjigom znatno će pridonijeti da knjižnice postanu bitan činitelj u modernizaciji nastave i da značajno utječu na odgoj i obrazovanje učenika.”²⁷

Školski knjižničar mora biti upućen u najnovija pedagoška saznanja i metode te s voljom i entuzijazmom obavljati svoj posao. Njegov način rada itekako se odražava na učenikovo viđenje školske knjižnice i knjižničara te potiče razvoj učenika kao intelektualnoga pojedinca. Isto tako, veći broj zaposlenih u knjižnici uvjetuje bolje rezultate učenika u njihovu školovanju²⁸, međutim u većini slučajeva u svijetu i Hrvatskoj u školskim je knjižnicama zaposlena samo jedna osoba. Rijetki su slučajevi da u školskim knjižnicama radi i pomoćni knjižničar te tehničko osoblje. Najčešće je riječ o velikim knjižnicama.

Osnovni zadatci knjižničara²⁹, bez obzira na broj zaposlenih u knjižnici moraju biti:

- naučiti učenike trajnim navikama samostalnoga pretraživanja kataloga i knjižnice za potrebnom knjigom
- zajedno s nastavnicima graditi samostalne i slobodne ličnosti učenika
- upotpunjavanje znanja iz pedagogije i u nastavi nastavnika.

Korisnici školske knjižnice od prvoga razreda osnovne škole moraju naučiti kako njihova knjižnica funkcionira jer će im to pomoći u budućem samostalnom radu i školovanju. Poslije će se s lakoćom moći koristiti uslugama drugih tipova knjižnica jer će ih otprije poznavati. Pritom i

---

²⁷ Blažeković, T.; Furlan, B. Knjižnica osnovne škole. Ponov. i prer. izd. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1993., str. 7.

²⁸ IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice / uredila Mirna Willer. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004., str. 13.

²⁹ Blažeković, T.; Furlan, B. Knjižnica osnovne škole. Ponovljeno i prerađeno izd. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1993., str. 9.

nastavnici njeguju svoje stručno obrazovanje i pomažu knjižničarima u naglašavanju opće važnosti knjižnica. Škole se odavno doživljavaju kao velika tvrđava ukalupljena u odredbe nastavnoga plana i programa³⁰, stoga ni školske knjižnice nisu cijenjene. Suradnjom nastavnika i knjižničara djecu se pokušava uključiti u kreativnu i inovativnu nastavu. Školski se knjižničar mora pridržavati smjernica knjižnice koje su prilagođene odgojno-obrazovnomu okruženju škole dok istovremeno potiče informacijsku pismenost i čitateljske navike s ciljem poticanja procesa cjeloživotnoga učenja među učenika.³¹

3.1. Edukacija knjižničara

U Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi navode se stručni suradnici: pedagog, psiholog i knjižničar³². Za školskoga je knjižničara izrazito važno stalno stručno usavršavanje kako bi se mogao prilagoditi konstantnim tehnološkim promjenama unutar i izvan knjižnice. Time korisnicima, tj. učenicima, osigurava da neprekidno ovladavaju temeljnim vještinama za usvajanje informacija te da se osamostale i sami dalje stječu to znanje.

Školski bi knjižničar trebao posjedovati znanje i vještine potrebne za pružanje informacija i rješavanje informacijskih problema kao i stručnost za korištenje različitih izvora, kako tiskanih, tako i elektroničkih.³³ Studij bibliotekarstva obučava buduće školske knjižničare o knjižničarskom radu, a pedagoški modul o pedagoškim metodama prilagođenima odgojno-obrazovnoj djelatnosti knjižnice. Ne postoji studij školskoga knjižničarstva³⁴, već studenti uz studij bibliotekarstva moraju birati kolegije vezane uz pedagogiju. Promotri li se posljednjih nekoliko desetljeća postupnoga razvoja školskoga knjižničarstva, vidljivo je da se pojam diplomiranoga knjižničara tek nedavno pojavio. U školskim knjižnicama dotada su radile osobe sa srednjom stručnom spremom. Proučavanjem Pravilnika o stručnoj spremi i pedagoško-psihološkom obrazovanju učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu vidi se da pojedinci s drugim završenim studijem

---

³⁰ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica : korak dalje. Zagreb : Altagama : Zavod za Informacijske studije, 2004., str. 106.

³¹ Barić Karajković, H. Smjernice za rad školskog knjižničara u knjižnici osnovne škole i praksi. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str. 77.

³² Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. // Narodne novine 87(2008). URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_87_2789.html. (4.9.2016.), čl. 100.

³³ IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice / uredila Mirna Willer. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004., str. 17.

³⁴ Lasić-Lazić, J.; Banek Zorica, M., Špiranec, S. Obrazovanje školskih knjižničara temeljeno na ishodima učenja. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str. 12.

nevezanim uz bibliotekarstvo poput diplomiranih profesora hrvatskoga jezika i književnosti te profesora komparativne književnosti ili diplomiranih komparatista mogu raditi kao školski knjižničari.³⁵ Dakako, njima je uvjet polagati temeljne predmete knjižničarstva na preddiplomskom studiju iz informacijskih i komunikacijskih znanosti i diplomskom studiju iz bibliotekarstva te položiti stručni ispit bibliotekarstva³⁶ da bi radili u školskoj knjižnici. Školski knjižničari uz završeni studij bibliotekarstva i pedagošku psihološku izobrazbu moraju odraditi godinu dana pripravničkoga staža³⁷ te polagati stručni ispit.

No opće i stručne kompetencije³⁸, koje je knjižničar stekao tijekom svojega obrazovanja i koje obuhvaćaju znanja, vještine i stavove potrebne za obavljanje posla³⁹, školski knjižničar mora konstantno prilagođavati i usavršavati. Nacionalni Centar za stalno stručno usavršavanje (CSSU) bavi se razvojem organiziranoga stalnog stručnog usavršavanja u Hrvatskoj te nude razna predavanja i tečajeve namijenjena knjižničarima, informacijskim stručnjacima i knjižničnomu pomoćnom osoblju.⁴⁰

Ciljevi centra jasno su naznačeni na njihovoj internetskoj stranici⁴¹:

- nastoje stalno pratiti potrebu za stalnim stručnim usavršavanjem
- razvijaju interdisciplinarno usavršavanje
- daju potporu informatičkomu opismenjavanju knjižničara
- te potiču usvajanje novih znanja i vještina.

Školski knjižničar može pohađati razne tečajeve iz deset modula⁴² namijenjenih njegovoj struci poput *Primjena tehnologije u radu s djecom i mladima*, *Rad s djecom i mladima u knjižnici*

---

³⁵ Pravilnik o stručnoj spremi i pedagoško-psihološkom obrazovanju učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu. // Narodne novine 47(1996). URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/264604.html>. (4.9.2016.), čl.2.

³⁶ Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci. // Narodne novine 28(2011). URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_03_28_584.html. (4.9.2016.), čl. 2.

³⁷ Ibid., čl. 12.

³⁸ Lasić-Lazić, J.; Banek Zorica, M., Špiranec, S. Obrazovanje školskih knjižničara temeljeno na ishodima učenja. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str. 8.

³⁹ Jozić, R. Smjernice za kvalitetan rad školske knjižnice. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str. 69.

⁴⁰ O nama. Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara. URL: <http://cssu.nsk.hr/o-nama/> (4.9.2016.).

⁴¹ Ibid.

⁴² Tečajevi. Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara. URL: <http://cssu.nsk.hr/tecajevi/>. (4.9.2016.).

te *Knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama*. Školske su knjižnice uvijek imale problem kod prilagođavanja novim promjenama zbog financijskoga stanja škole i nedovoljne stručnosti u prilagođavanju rada u novim uvjetima. Upravo zato uprava škole mora poticati stalno stručno usavršavanje školskoga knjižničara jer on svoja nova saznanja može primijeniti u svim djelatnostima knjižnice i u radu s djecom i nastavnicima te pridonijeti cjelokupnomu razvoju škole.

3.2. Opremanje knjižničnoga fonda

Školski knjižničar mora znati primijeniti stečeno znanje u praksi. Od velike je važnosti da izgradi kvalitetnu i suvremenu zbirku koja će odgovarati potrebama korisnika osnovne škole. Knjižni fond smatra se osnovom svake knjižnice⁴³ te je temelj daljnjega razvoja obrazovanja društva, ali i samoga razvoja škole kao institucije. Pritom je važno da se sadržaj knjižnice pridržava školskoga kurikuluma i potiče intelektualni razvoj djeteta od prvoga do osmoga razreda osnovne škole. Knjižni fond usto mora biti namijenjen nastavnicima i roditeljima učenika.

Fond se sastoji od školskih knjiga, priručnika, časopisa te referentne građe te se stalno aktualizira i nadograđuje. Knjižničar mora poznavati i knjige i učenike te znati koje će naslove preporučiti kojemu učeniku.⁴⁴ Učenicima je stoga potreban sadržaj vezan uz nastavu ili slobodno vrijeme, dok nastavnicima i roditeljima nudi građu vezane uz odgoj i obrazovanje djece. Knjižničar na taj način pomaže nastavnicima u stručnom usavršavanju, a roditelje upućuje i uključuje u rad osnovne škole.

Da bi knjižničar mogao opremiti školsku knjižnicu najaktualnijim naslovima na tržištu te znati koje su knjige uopće potrebne za učenike osnovne škole, on se mora informirati i raspitati izvan prostora svoje knjižnice. Primjerice školski knjižničari u Zagrebu imaju mogućnost posjećivati tzv. Informativni utorak⁴⁵, koji se organizira svakoga prvog utorka u mjesecu u Gradskoj knjižnici grada Zagreba od 1960. godine. To je informativni sastanak koji služi upoznavanju knjižničara s fondom s kojim rade te poziva i izdavačke kuće, književnike, ilustratore i urednike. Školski knjižničari prisustvuju izlaganjima o novim knjigama, dogovaraju zajedničke akcije, organiziraju kvizove i posjećuju velike godišnje izložbe te imaju mogućnost prisustvovati stručnim predavanjima posebice namijenjena školskim knjižničarima osnovnih škola. Pritom

---

⁴³ Blažeković, T.; Furlan, B. *Knjižnica osnovne škole*. Ponov. i prer. izd. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1993., str. 63.

⁴⁴ Ibid., str. 24.

⁴⁵ Informativni utorak. KGZ. URL: <http://www.kgz.hr/default.aspx?id=2019>. (4.9.2016.).

upoznaju druge knjižničare s više iskustva s kojima se mogu posavjetovati o opremanju knjižničnoga fonda.

Nastavnici isto tako sudjeluju u oblikovanju fonda te mogu predlagati knjižničaru koju bi građu trebalo nabaviti u skladu s kurikulumom škole. No kvaliteta knjižnice i njezina fonda uvjetovano je prvenstveno financijskim stanjem škole. Što je financijsko stanje bolje, to je rad knjižnice bolji i njezina se funkcija širi. Knjižnica se može opremiti novijom tehnologijom koja će joj pomoći osuvremeniti obrazovni proces i djeci dati bolji pristup informacijskim izvorima. Lošije financijsko stanje škole ograničava rad školskih knjižničara. Povijesni su razlozi također jedan od faktora koji utječu na kvalitetu rada. Primjerice, školske knjižnice u hrvatskim županijama, koje su najviše bile pogođene Domovinskim ratom, još se uvijek materijalno i financijski oporavljaju.

Školski knjižničar unatoč tomu treba optimalno iskoristiti svoja sredstva te prilagoditi fond prema potrebama učenika. Svaki učenik ima svoje potrebe i zahtjeve koje knjižničar treba nastojati riješiti. Opremanje knjižničnoga fonda usko je povezano s ciljevima školske knjižnice⁴⁶:

- organizacija neposrednoga rada na temelju interesa učenika
- prilagodba i nabava knjižničnoga fonda na temelju interesa učenika
- pomoću interesnih grupa u školi prezentirati nabavljenu knjižnu građu.

Knjižnični fond dobar je pokazatelj koliko školski knjižničar poznaje svoje korisnike i radi s njima na nabavi građe koja ih zanima. On mora biti socijalno osviješten i poticati kulturno-javnu djelatnost svoje knjižnice. Knjižničar ima zadaću biti upoznat s raznim vjerskim i kulturološkim razlikama unutar društva te izgraditi kvalitetni i suvremeni knjižnični fond koji će sprečavati socijalnu isključivost.⁴⁷

---

⁴⁶ Đoreski, J.; Marinić, N. Školska knjižnica i slobodno vrijeme učenika. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007., str. 165.

⁴⁷ Ibid.

3.3. Uloga knjižničara u edukaciji učenika

Knjižničar ima ulogu poticati istraživački duh učenika te ih poučavati kako rješavati probleme uz pomoć selekcije i uporabe informacija koje pronalaze. S obzirom na dob svojih korisnika knjižničar bi trebao biti strpljiv, tolerantan, ali istodobno autoritet u svojem poslu i prostoru, spremno saslušati učenika i uvažiti njegove zahtjeve i potrebe u knjižnici.⁴⁸ Jedino takav knjižničar lakše uči učenike o knjižnici i njezinoj ulozi unutar škole.

Edukaciju učenika o tome kako biti korisnik knjižnice i koje mogućnosti takva institucija nudi nužno je započeti od prvoga razreda osnovne škole. Prethodno spomenute kvalifikacije knjižničara uvjetuju hoće li učenici razviti volju i ljubav prema knjigama i samoj školskoj knjižnici. Pedagoški pristup knjižničara neophodan je u razvijanju dječje percepcije o knjižnici, ali i o učenju. Stoga knjižničar ne smije nametati svoje znanje, već treba uputiti djecu na različite načine pronalaženja izvora znanja.⁴⁹ On mora učenike upoznati sa zbirkama knjižnice te naglašavati važnost korištenja referentne zbirke tijekom njihova obrazovanja. Učenici trebaju od rane dobi razviti naviku korištenja knjižnica koja će im služiti kao potpora u školovanju.

Međutim Hrvatska se trenutačno suočava s velikom krizom u obrazovanju. Infrastruktura rada školi zastarjela je i potrebna je velika kurikularna reforma. Školski knjižničari trebali bi kao stručni djelatnici škole s pedagoškom naobrazbom sudjelovati u izradi novoga kurikuluma. Isto bi tako trebali kao informacijski stručnjaci neutralno zagovarati promjene u školstvu, a ne podlegnuti politiziranju obrazovanja djece i mladeži. O kvaliteti organizirane nastave i školstva općenito ovisi hoće li učenik biti uspješan ili neuspješan.⁵⁰

Školski knjižničar mora nastojati pridonijeti edukaciji učenika. On potiče učenike u učenju i čitanju, razvoju vještina i sposobnosti snalaženja u različitim izvorima informacija, razvijanju kreativnosti i umjetničkih sposobnosti kod učenika te ih osposobljava za cjeloživotno učenje.⁵¹ Školska knjižnica tek započinje učenikov proces cjeloživotnoga obrazovanja te potiče njegovu znatiželju za učenjem.

---

⁴⁸ Jozić, R. Smjernice za kvalitetan rad školske knjižnice. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str.70.

⁴⁹ Kovačević, D.; Lovrinčević, J. Školski knjižničar. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2012, str. 37.

⁵⁰ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J., Lovrinčević, J. Školska knjižnica : korak dalje. Zagreb : Altagama : Zavod za Informacijske studije, 2004., str. 99.

⁵¹ Jozić, R. Smjernice za kvalitetan rad školske knjižnice. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str.71.

Šušnjić navodi više načina priprema za cjeloživotno obrazovanje⁵²:

- učenje učenja
- poticanje želje za učenjem i čitanjem
- kreativnost i stvaralaštvo
- kritičko mišljenje
- vještine informacijske pismenosti.

Uz kreativnost djeteta knjižničar mora razvijati i njegovo kritičko razmišljanje i slobodu govora. Školska je knjižnica mjesto gdje se promiču prava djeteta i temeljna ljudska prava⁵³ kako bi djeca postala socijalno osviješteni građani. Time ih se integrira u moderno društvo te poučava o prihvaćanju raznovrsnih kultura i stilova života.

3.3.1. Informacijska pismenost

*„Važnost stjecanja vještina informacijske pismenosti u ranijem obrazovanju očituje se i kroz visokoškolsko obrazovanje. Ne samo da omogućuje pojedincu uspješnu integraciju i aktivno sudjelovanje u suvremenom društvu, koje se temelji na znanju i informacijama, nego je i neizbježna sastavnica cjeloživotnog učenja. Stoga će pojedinac koji nema osnove informacijske pismenosti naići na brojne poteškoće u daljem školovanju.”*⁵⁴

Informacijska pismenost danas je neizostavna za moderno i tehnološki napredno društvo. Svaki moderan čovjek bi trebao imati tzv. informacijske kompetencije pomoću kojih pretražuje, intepretira i stvara nove ideje.⁵⁵ Djeca lakše savladavaju novu tehnologiju, međutim odrasli bi ih trebali moći usmjeravati pri primjeni te tehnologije u nastavi i učenju. Problem je današnjice nedovoljno brzo prilagođavanje škola i knjižnica tehnološkim napredcima. Knjižničar tijekom svojega obrazovanja mora naučiti baratati tehnologijom kako bi učenike mogao upoznati s

---

⁵² Šušnjić, B. Školsko knjižničarstvo i cjeloživotno učenje. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007. str. 26.

⁵³ Kovačević, D.; Tihomirović, E. Školska knjižnica poticanje čitanja i informacijska pismenost : program knjižničnog odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007., str. 14.

⁵⁴ Ivanišević, K. Važnost informacijske pismenosti u obrazovanju. // Zrno : časopis za obitelj, vrtić i školu. 19, 80/81(2008), str. 46.

⁵⁵ Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju / uredili Ana Barbarić et al. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011., str. 21.

metodologijom prikupljanja, odabira, sortiranja i raspoređivanja materijala i sadržaja koji su im potrebni.⁵⁶

Što je uopće informacijska pismenost? Ona je nova pismenost 21. stoljeća⁵⁷ koja je neophodna za stjecanje novoga znanja te je uvjetovana sve bržim tehnološkim promjenama. Ona postaje dio procesa opismenjavanja modernoga čovjeka. Omogućava učinkovito traženje informacija, čime korisnik postaje upućen u odabiru i vrednovanju informacija te razlikuje pouzdane i vjerodostojne informacije od dezinformacija.⁵⁸ Učenici imaju veći pristup tehnologiji te im samo nedostaju osnove informacijske pismenosti. Glavnom ulogom knjižničara postaje informacijsko opismenjavanje učenika od prvoga razreda osnovne škole. Učenici će zahvaljujući knjižničaru moći lakše baratati informacijskim izvorima te steći znanje potrebno za svoj osobni razvoj i intelektualni napredak. Informacijska pismenost zahtijeva znanje pronalaženja informacija o pohranjenom znanju⁵⁹ bez obzira na koji način se dolazi do nje – knjigom ili računalom.

Knjižničar poučava učenike samostalnoj uporabi različitih izvora informacija i znanja koja je preduvjet za snalaženje u svim knjižnicama, služenje njihovom građom, poznavanje klasifikacijskih načela, uporabu raznovrsnih kataloga, bibliografija, referentne zbirke i drugih izvora.⁶⁰ Ovlada li učenik informacijskom pismenošću, on neće imati problema u daljnjem školovanju i stjecanju potrebnih kompetencija za posao. Reformom kurikulumata nastavnici i stručni suradnici u Hrvatskoj trebali bi informacijsku pismenost usko povezati s odgojno-obrazovnom djelatnošću školske knjižnice te integrirati u školsku nastavu. Osnovna je škola polazište za podučavanje informacijske pismenosti⁶¹ jer su korisnici mladi i lakše im je osvijestiti važnost snalaženja i vrednovanja informacijskih izvora. U Hrvatskoj je velik broj ljudi informacijski nepismen, što predstavlja velik problem u 21. stoljeću jer vrlo često i samo školsko osoblje nije upoznato s informacijskom pismenošću, posebice kada je pitanju nova tehnologija.

---

⁵⁶ Jozić, R. Uloga školske knjižnice u odgojno-obrazovnom radu s učenicima. // Zrno : časopis za obitelj, vrtić i školu. 19, 80/81(2008), str. 18.

⁵⁷ Milovčić, J. Školske knjižnice u elektroničkom okruženju. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str.43.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Kovačević, D.; Tihomirović, E. Školska knjižnica poticanje čitanja i informacijska pismenost : program knjižničnog odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007., str. 12.

⁶⁰ Ibid, str. 13.

⁶¹ Ivanišević, K. Važnost informacijske pismenosti u obrazovanju. // Zrno : časopis za obitelj, vrtić i školu. 19, 80/81(2008), str. 46.

Suradnja knjižničara i nastavnika izrazito je važna kod poučavanja informacijske pismenosti. Školski knjižničar koji se stalno stručno usavršava može savjetovati i poučavati nastavnike o primjeni tehnologije u nastavi. Zajedničkim radom učenik uz njihovu pomoć usvaja opće znanje određenoga predmeta prilikom pretraživanja izvora u knjižnici.⁶² S obzirom na to da uloga knjižnice u školi nije jasno definirana u kurikulumu knjižničar će morati premostiti predrasude s kojima se još uvijek susreće te se izboriti za svoj rad unutar škole. Ako knjižničar uspije dokazati upravi škole i nastavnicima važnost knjižnice i svojega rada, uspostavljena suradnja knjižnice i nastavničkoga osoblja omogućit će međupredmetno povezivanje sličnih ili zajedničkih nastavnih sadržaja iz područja informacijske i čitalačke pismenosti⁶³.

Tablica s prikazom Programa „Poticanje čitanja i informacijske pismenosti” ⁶⁴	
1. razred	<ul style="list-style-type: none"> • upoznavanje sa knjižnicom i njezinom funkcijom • učenje posuđivanja i vraćanja knjige • poticanje na iznošenje vlastitoga mišljenja
2. razred	<ul style="list-style-type: none"> • snalaženje u knjižnice • učenje o građi knjige (hrbat, korice itd.)
3. razred	<ul style="list-style-type: none"> • snalaženje u knjizi (prepoznavanje autora, prevoditelja) • upoznavanje s narodnim knjižnicama (posjećivanje narodnih knjižnica)
4. razred	<ul style="list-style-type: none"> • upoznavanje s referentnom zbirkom • pronalaženje i primjena informacija
5. – 8. razred	<ul style="list-style-type: none"> • upoznavanje s ostalom tiskanom i elektroničkom građom (tiskani i online-časopisi, e-katalog i razni drugi elektronički oblici izvora) • upoznavanje s raznim vrstama knjižnica (nacionalne, školske, specijalne itd.)

⁶² Ibid, str. 47.

⁶³ Milovčić, J. Školske knjižnice u elektroničkom okruženju. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str.44.

⁶⁴ Kovačević, D.; Tihomirović, E. Školska knjižnica poticanje čitanja i informacijska pismenost : program knjižničnog odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007., str. 15–17.

Promotri li se tablica s primjerom načina poučavanja informacijske pismenosti, može se vidjeti potreba za organiziranjem posebnih satova u knjižnici. Učenici se postupno upoznaju s prostorom knjižnice i njezinom građom. Knjižničar mora organizirati satove u skladu s njihovom dobi te im demonstrirati kako se koristiti uslugama knjižnice. Od prvoga do četvrtoga razreda osnovne škole učenici uče o osnovama: kako se snalaziti u knjižnici i koja je njezina zadaća, kako se koristiti knjigom i referentnom građom te koja je osnovna razlika između školske i narodne knjižnice. Od petoga do osmoga razreda učenici proširuju svoja temeljna znanja o knjižnici te ih se poučava o korištenju raznovrsnih izvora znanja – klasičnih i elektroničkih. Oni počinju razlikovati i druge vrste publikacija te njihovu podjelu na primarne, sekundarne i tercijarne publikacije. Do kraja osnovnoškolskoga obrazovanja učenici bi trebali razlikovati različite vrste knjižnice te primijeniti stečeno znanje informacijske pismenosti u daljnjem školovanju. Bit je navedenoga programa razviti pozitivan stav učenika prema knjižnici i njezinu radu te odgajati aktivnoga čitatelja. Samo će takvi učenici moći vrednovati knjige i ostalu knjižničku građu kao izvore znanja informacija. Uspije li školski knjižničar motivirati učenike i razviti istraživački duh, oni će cijeniti knjižnice kao institucije te se nastaviti samostalno koristiti njihovim uslugama za svoj intelektualni razvoj. Isto tako, informacijska pismenost pridonosi osobnom razvoju učenika te formira njihove interese, stavove i navike.⁶⁵

Današnje su škole dužne imati vlastite internetske stranice kako bi učenici i roditelji imali pristup informacijama o školi te obavijestima vezane uz upise i nastavu. Školske internetske stranice trebale bi imati podlink na školsku knjižnicu na kojoj se nalaze radno vrijeme te korisni školski materijali i linkovi za učenike. Prouči li se anketa o korištenju online referentnih izvora i e-lektire iz 2011.⁶⁶, koja je provedena u Karlovačkoj županiji, čak 92 % osnovnih i srednjih škola imalo je svoje internetske stranice s podlinkom na školsku knjižnicu. Međutim u nekim slučajevima školski knjižničari nisu znali jesu li se korisnici uopće koristili online izvorima vezanima uz djelatnost školske knjižnice i u kojoj mjeri. Anketa je ujedno pokazala da se od 63 % ispitanika, koji su se služili e-lektirom, njih 50 % koristi i online referentnim zbirkama, dok se 37 % ispitanika rijetko koristi online referentnim izvorima jer im školska internetska stranica nije niti

---

⁶⁵ Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost : teorijski okvir i polazišta. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 2008., str. 115.

⁶⁶ Milovčić, J. Školske knjižnice u elektroničkom okruženju. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str. 44–45.

nudila link za e-lektiru. Pristup e-lektiri i online referentnim izvorima uvjetuje veće korištenje takvih usluga knjižnice. Loša opremljenost informacijskom i komunikacijskom tehnologijom i nestručnost školskoga knjižničara znatno otežavaju proces učenja informacijske pismenosti. Školski knjižničar ima obvezu upoznati učenike s raznolikim online izvorima informacija te ih poticati u njihovu korištenju.

3.3.2. Pravilno korištenje građe

S obzirom na to da su najčešći korisnici školske knjižnice djeca, razumljivo je da se knjižnična građa češće ošteti zbog korisnikove nepažnje. Uz prebrojavanje i slaganje knjižnične građe zadaća je knjižničara čuvati ili prema potrebi popravljati oštećenu građu.⁶⁷ Knjižničar bi stoga trebao postaviti upozorenja što je, a što nije dopušteno u školskoj knjižnici. Učenici od prvoga razreda osnovne škole moraju naučiti kako se ponašati prema knjižničnoj građi kako bi knjižnica i budućim generacijama mogla ponuditi svoju građu. IFLA-ina načela za skrb i rukovanje knjižničnom građom⁶⁸ podrazumijevaju popis zabranjenih aktivnosti unutar knjižnice kako bi se demonstriralo pravilno ponašanje prema knjigama. Primjerice konzumiranje hrane i pića, pisanje i šaranje po knjizi markerima, tintom itd., naslanjanje na građu te presavijanje pojedinačnih listova tiskane građe nisu dopušteni u prostorima knjižnice. Na taj se način učenici uče o uvažavanju pravila knjižnice.

Isto tako učenike je potrebno naučiti da se prema knjižničnoj građi odnose s poštovanjem, kao i prema vlastitoj imovini. Edukacijom korisnika od najmlađe dobi sprečava se agresivno ponašanje prema građi poput podcrtavanja i šaranja te kidanje listova knjiga. Za primjer edukacije korisnika osnovnih škola može se uzeti radionicu „Kad' se male ruke slože”⁶⁹ koja je provela anketu i istražila koliko su knjige bile očuvane u knjižnici. Najmlađi učenici osnovne škole u 50 % slučajeva namjerno ili slučajno uništavaju knjige. Djeca su tijekom radionice učila o zakonima

---

⁶⁷ Bando, I. Zašto uništavamo knjige? : osvještavanje i promjena učeničkog stava prema očuvanju knjiga. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007, str. 166.

⁶⁸ IFLA-ina načela za skrb i rukovanje knjižničnom građom / sastavio i uredio Edward P. Adcock u suradnji s Marie-Theresom Varlamoff i Virginijom Kremp. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003., str. 41–42.

⁶⁹ Bando, I. Zašto uništavamo knjige? : osvještavanje i promjena učeničkog stava prema očuvanju knjiga. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007., str. 166–171.

i pravilima o korištenju knjižnične građe te im se demonstrirao proces popravljavanja knjiga. Djeca se kroz radionicu i igru uče o važnosti očuvanja knjižnične građe za sebe i buduće učenike.

3.4. Uloga knjižničara u komunikaciji s institucijama

Knjižničar mora imati razne kompetencije, no najvažnije su zasigurno komunikacijske vještine. Školski knjižničar nije samo zanimanje koje zahtijeva od osobe da obitava u prostorima knjižnice i ponekad pomaže djeci i mladima u potrazi za određenom knjigom. On mora njegovati odnose s drugima djelatnicima škole te s drugim institucijama. Njegova je dužnost širiti rad knjižnice unutar i izvan škole.

3.4.1. Suradnja s osnovnom školom

Školski knjižničar mora znati planirati, poticati na timski rad te naglašavati važnost razvoja kreativnosti. Njegova je zadaća biti aktivno uključen u izradu planova i ostvarivanje ciljeva knjižnice. Knjižničar je uz svoje cjelokupno informacijsko znanje i vještine za uporabu informacija, koje primjenjuje za prepoznavanje korisničkih potreba i poticanje samostalnosti u radu učenika, važan partner učenicima, nastavnicima i roditeljima.⁷⁰ U većini školskih knjižnica u Hrvatskoj i svijetu radi najčešće jedan knjižničar te je primoran obavljati i one poslove za koje nije zadužen zbog podcjenjivanja njegova posla.⁷¹ Suradnja s drugim školskim osobljem i roditeljima jedini je način da se posao školskoga knjižničara počne više cijeniti.

3.4.1.1. Knjižničar i nastavnici

Nastavnici 21. stoljeća dužni su osuvremeniti svoju nastavu i primjenjivati nove i korisne pedagoške metode pri podučavanju. Školski knjižničar može ih na neki način smatrati primarnim korisnicima⁷² jer je jedna od njegovih dužnosti opremiti knjižnicu građom koja je potrebna za stručno usavršavanje nastavnika. Knjižničari moraju biti informirani o najnovijim pedagoškim metodama i u skladu s tim nabavljati odgovarajuću literaturu za nastavnike. Istovremeno

---

⁷⁰ Šušnjić, B. Školsko knjižničarstvo i cjeloživotno učenje. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007., str. 25.

⁷¹ Stričević, I. Škola unutar knjižnice, a ne obratno! // Zrno : časopis za obitelj, vrtić i školu. 19, 80/81(2008), str. 6.

⁷² Ibid.

nastavnici sudjeluju u oblikovanju kurikuluma te savjetuju knjižničara koju je građu potrebno nabaviti.

Razlog zašto nastavnici ne surađuju s knjižničarima je to što o tome ne uče za vrijeme svojega studija. Oni u teoriji jesu suradnik, stručnjak i pedagog, no često svoj rad ograničavaju unutar učionice te pribjegavaju tradicionalnim metodama poput zadaće uz udžbenik, jednoličnoga ispitivanja znanja te izlaganja.⁷³ Posebice se u hrvatskom školstvu vidi potreba za većim promjenama u obrazovanju učenika. Budu li nastavnici surađivali s knjižničarima, mogu stvoriti bolju atmosferu učenja u školi te njihov rad neće biti sveden na preživljavanje u razredu⁷⁴, već on postaje konstruktivan i dinamičan.

Promjene su potrebne i kod obrazovanja nastavnika. Studenti bi za vrijeme svojega studija trebali imati kolegije koji će ih učiti o suradnji sa školskim knjižničarima te ih uvesti u informacijsku pismenost.

Kao primjer navode se izborni kolegiji namijenjeni budućim nastavnicima koji su ponuđeni na Odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti s internetske stranice Centra za obrazovanje nastavnika Filozofskoga Fakulteta u Zagrebu⁷⁵:

- Digitalne obrazovne knjižnice
- Društveno korisno učenje u informacijskim znanostima
- Elektronička obrazovna okruženja
- Informacijske tehnologije u obrazovanju
- Nastava s primjenom računala
- Muzejska edukacija
- Osnove informacijske pismenosti
- Radionica kreativne nastave u školskoj knjižnici
- Školske knjižnice.

Problem je u tome što gore navedeni kolegiji nisu obavezni, već ih student nastavničkoga smjera može i ne mora polagati. Promjenom statusa pojedinačnih predmeta u obavezne, posebice

---

⁷³ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica : korak dalje. Zagreb : Altagama : Zavod za Informacijske studije, 2004., str. 121.

⁷⁴ Stričević, I. Škola unutar knjižnice, a ne obratno! // Zrno : časopis za obitelj, vrtić i školu. 19, 80/81(2008), str. 7

⁷⁵ Redoviti studij : izborni kolegiji na Odsjecima. Centar za obrazovanje nastavnika FFZG. URL: <http://czon.ffzg.hr/redoviti-studij/izborni-kolegiji-na-odsjecima>. (4.9.2016.)

onih vezane uz informacijsku pismenost, pogodovalo bi se kvalitetnijemu radu budućih nastavnika.

No školski se knjižničari i dalje trude pomoći nastavnicima u pronalaženju atraktivnih, praktičnih i korisnih načina za metodičko osmišljavanje nastave.⁷⁶ Glavni ciljevi kurikulumu školske knjižnice⁷⁷ upravo se baziraju na suradnji s nastavnicima jer se na taj način može uvesti učinkovite i suvremene oblike učenja pomoću nove tehnologije i novijih metoda podučavanja te se može naglašavati važnost cjeloživotnoga učenja.

Knjižničari bi trebali nastavnike upoznati s radom knjižnice, njezinom zadaćom i ciljevima⁷⁸. Najjednostavniji način za uključivanje nastavnika u rad knjižnice jesu radionice i projekti u kojima se timskim radom i raznovrsnim pedagoškim metodama uzajamno obogaćuju iskustva nastavnika i knjižničara te poboljšava odgojno-obrazovni rad. Važno je dakako uzeti u obzir da uloga knjižničara nije identična ulozi nastavnika te se školski knjižničari trebaju postaviti kao svojevrсни savjetnici kako bi kod nastavnika izbjegli mogući otpor u suradnji. Stoga je važno ne nametati se u radu nastavnika, već im jasno pokazati da je zadaća knjižničara biti potpora školskoj nastavi te ostvarivanje suradnje s drugim stručnim osobljem u osnovnoj školi.

Knjižničari i nastavnici dijele odgojno-obrazovnu djelatnost u sljedećim točkama⁷⁹:

- pružaju pedagošku pomoć pri izboru knjige i ostale građe
- rade s učenicima u dopunskoj i dodatnoj nastavi
- organiziraju rad s učenicima u naprednim grupama i slobodnim aktivnostima
- organiziraju nastavne satove u knjižnici u okviru fakultativne i izborne nastave iz pojedinih nastavnih područja.

Knjižničar može planirati različite nastavne i izvannastavne aktivnosti s nastavnikom kako bi se nastava u školi odmakla od zastarjelih metoda predavanja. Pritom se knjižničaru i nastavniku nudi prilika da prepoznaju koji načini učenja odgovaraju pojedinomu učeniku kako bi se osigurao njegov uspjeh u školovanju. Knjižničar je ujedno i posrednik između nastavnika različitih

---

⁷⁶ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica : korak dalje. Zagreb : Altagama : Zavod za Informacijske studije, 2004., str. 121–122.

⁷⁷ Ibid, str. 87.

⁷⁸ Lovrinčević, J. [et al.]. Znanjem do znanja : prilog metodici rada školskog knjižničara. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2005., str. 182–183.

⁷⁹ Blažeković, T.; Furlan, B. Knjižnica osnovne škole. Ponov. i prer. izd. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1993., str. 11–12.

predmeta. On može potaknuti suradnju nastavnika i organizirati grupni rad u knjižnici ili učionici koji povezuje najmanje dva predmeta u svrhu povezivanja gradiva.

Učeniku 21. stoljeća nezamislivo je učiti na klasičan način zbog sve većih i bržih tehnoloških inovacija.⁸⁰ Mediji postaju sastavni dio nastave te se nastavnici i knjižničari moraju stalno stručno usavršavati kako bi mogli pružati kvalitetno i interaktivno obrazovanje. Oboje se moraju informirati o novim načinima primjene tehnologije u nastavi, inače će djeca i mladi imati problema u praćenju nastave.

3.4.1.2. Knjižničar i ravnatelj

Ravnatelj je glavni voditelj i strateg te bi trebao biti kreativan i motiviran u suradnji s knjižnicama te poticati suradnju nastavnika s knjižničnim osobljem⁸¹. Ne smije zanemarivati i podcjenjivati ulogu knjižničara posebice zbog razvoja čitalačkih navika kod tako mladih korisnika. Vrlo je važno da ravnatelj vidi knjižnicu kao integralni dio škole i odgojno-obrazovnog procesa, a ne kao mjesto gdje se nabavlja lektira i ostale knjige potrebne za nastavu⁸². Podrška ravnatelja omogućava knjižničarima bolji rad i više mogućnosti za školsku knjižnicu i školu. Kao voditelj jedne odgojno-obrazovne institucije mora vrednovati usluge koje knjižnica nudi te poticati njezin razvoj i suradnju s drugim knjižnicama.

3.4.1.3. Knjižničar i roditelji

S obzirom da prvu knjigu djetetu kupuju roditelji⁸³, školski knjižničari moraju težiti tomu da roditelje potiču učenje djece čitanju od rane dobi. Preporučljivo je opremiti knjižnični fond pedagoško-psihološkom literaturom namijenjenom roditeljima te organizirati radionice raznih tema. Knjižničari moraju poticati roditelje na uključivanje u poticanju i razvijanju ljubavi prema čitanju kod svoje djece. Roditelji vrlo često nesvjesno stvaraju negativan odnos djece prema knjigama i nedovoljno njeguju njihove čitateljske navike. Knjižničar ima zadatak pomoći

---

⁸⁰ Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica : korak dalje. Zagreb : Altagama : Zavod za informacijske studije, 2004., str. 103.

⁸¹ Kovačević, D.; Lovrinčević, J. Školski knjižničar. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2012., str. 38–39.

⁸² Ibid., str. 40.

⁸³ Blažeković, T.; Furlan, B. Knjižnica osnovne škole. Ponov. i prer. izd. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1993., str. 37.

roditeljima prepoznati i razumjeti razvojne potrebe njihove djece⁸⁴. Pritom je važno uključivanje roditelja u rad škole i knjižnice s ciljem poticanja čitanja.

Filozofski fakultet u Osijeku proveo je 2003. istraživanja u sklopu projekta „Istraživanja čitateljskih interesa i informacijskih potreba djece i mladeži”⁸⁵ te proučavao kakve su čitateljske navike i preduvjeti za unapređivanje čitateljske kulture u obitelji s posebnim osvrtom na ulogu knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji. Anketom je ispitano 1900 roditelja, tj. staratelja s djecom predškolske dobi o njihovu odnosu prema čitanju. S obzirom na to da je istraživanje provedeno relativno brzo nakon rata, negativni rezultati istraživanja nisu iznenađujući. Tada je 63 % odraslih čitalo tek nekoliko knjiga godišnje, a samo je 28,4 % ispitanika bilo učlanjeno u knjižnicu. Podatci nadalje pokazuju da je 43 % ispitanih jednom do dvaput tjedno čitalo djetetu, dok je 36 % čitalo samo jedanput tjedno. Potrebno je naglasiti da su prvenstveno majke odgovorne za pismenost djeteta te bi knjižničari trebali težiti poticanju oba roditelja u opismenjavanju njihove djece.

Petr shodno tomu govori o poticanju tzv. obiteljske pismenosti⁸⁶. Školske knjižnice moraju nastojati stvoriti kućni ambijent kako bi se djeca osjećala ugodnije i lakše učila u prostorima knjižnice. Školski bi knjižničari trebali postupno uključivati obitelj učenika u proces opismenjivanja, kako bi roditelji obogatili svoje iskustvo i znanje zajedno s djecom. Roditelji time postaju dio odgojno-obrazovnog procesa, a ne pasivni promatrači odrastanja svoje djece.

Obiteljska se pismenost može ostvariti kroz razne aktivnosti⁸⁷:

- zajednički posjeti knjižnicama
- zajedničko čitanje doma i na glas (u slobodno vrijeme)
- razgovor s djetetom o pročitanoj knjizi
- pomoć pri pisanju.

Poticanjem roditelja na uključivanje u obrazovanju njihove djece, učenici poslije lakše uče o informacijskoj pismenosti te cijene rad knjižničara i knjižnice.

---

⁸⁴ Kovačević, D.; Lovrinčević, J. Školski knjižničar. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2012., str. 114–115.

⁸⁵ Petr, K. Obiteljska pismenost. // Dijete i društvo : časopis za promicanje prava djeteta. 6, 2(2005), str. 368–374.

⁸⁶ Ibid., str. 365.

⁸⁷ Ibid., str. 367.

3.4.2. Suradnja s drugim knjižnicama

Knjižničar mora njegovati suradnju s narodnim, školskim i razrednim knjižnicama. Što je bolja komunikacija s drugim knjižnicama, to se više obogaćuje njezin rad i ona se uključuje u mrežu drugih školskih i narodnih knjižnica te može sudjelovati u raznim projektima. Suradnja s narodnim knjižnicama poboljšava vlastite knjižnične usluge kao primjerice⁸⁸:

- obrazovanje osoblja
- zajednička izgradnja zbirke
- zajednički programi
- koordinacija elektroničkih usluga i mreža
- organizirani posjeti narodnoj knjižnici.

Školske knjižnice isto tako ponekad preuzimaju ulogu narodnih knjižnica u mjestima bez knjižnica. One opskrbljuju manje tzv. razredne knjižnice⁸⁹ koje su u sklopu područnih škola. Njihov je rad usko povezan sa školskim nastavnim procesom te se prvenstveno okreće potrebama svojih korisnika, tj. učenika. Knjižničar u ovome slučaju surađuje s nastavnikom koji ima ulogu knjižničara te privremeno ili trajno izdvaja dio zbirke iz fonda školske knjižnice za razrednu knjižnicu. Školski knjižničari isto tako moraju voditi računa o nabavi za svoju i razrednu knjižnicu.

Školske knjižnice u suradnji s drugim knjižnicama njeguju svoj knjižnični i odgojno-obrazovni rad koji je neizostavan za njezino daljnje funkcioniranje u modernom i promjenjivom društvu. Kao i kod suradnje s nastavnicima, školski knjižničar mora stvarati i održavati odnose između različitih knjižnica kako bi si uzajamno mogle pomagati i usavršavati usluge knjižnice.

---

⁸⁸ IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice / uredila Mirna Willer. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004., str. 20.

⁸⁹ Zadravec-Kermek, S. Razredne knjižnice. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012., str. 95–96.

3.4.3. Suradnja s drugim institucijama

Osnovnoškolske se knjižnice moraju povezivati s drugim institucijama kako bi učenici dalje njegovali svoju opću kulturu i znanje. Uz posjećivanje drugih tipova knjižnica školski bi knjižničar trebao predlagati posjete muzejima, kazalištima, kinima, raznim radionicama i sl. Djecu se ne smije ograničavati na učenje unutar škole, već poticati i na učenje izvan škole. Knjižničari zajedno s nastavnicima trebaju učenicima usadivati navike intelektualnoga građanina koji će ubuduće svojevolumeno posjećivati navedene institucije. Kazališta i kina uz zabavni sadržaj mogu nuditi i ona usko vezana uz školsko gradivo, primjerice hrvatske književnosti, kako bi se djeci približilo naizgled zahtjevno gradivo. Kazališta, poput Male scene⁹⁰, nude zasebne podlinkove koji predlažu predstave primjerene određenoj dobi djece, dok se u kinima mogu organizirati izvanredne projekcije⁹¹ po izboru.

Nadalje, školski bi knjižničari trebali poticati učenike na posjete muzejima jer oni svojim izložbama nude kvalitetne informacije o povijesti i najnovijim kretanjima u umjetnosti.⁹² Učenici kroz posjete muzejima mogu proći kroz razna gradiva fizike, biologije, kemije i povijesti te učiti o multikulturalnosti i interkulturalnosti⁹³.

---

⁹⁰ Za pedagoge. *Mala scena*. URL: <http://www.mala-scena.hr/home/za-pedagoge.aspx>. (4.9.2016.).

⁹¹ Cinescool dan. *Cinestar*. URL: <http://www.blitz-cinestar.hr/cinescool-dan-91>. (4.9.2016.).

⁹² Zuccon Martić, M. Slobodno vrijeme u Muzeju za umjetnost i obrt. // XXII. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2010., str. 30.

⁹³ Vujić, Ž. Može li muzej pomoći u demokratizaciji društva? // X. proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredila Višnja Šeta. Rijeka : Zagreb : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci ; Ministarstvo prosvjete i športa RH, 1999., str. 122.

4. Zaključak

Školski knjižničar djeluje kao poveznica unutar i izvan škole. Povezuje školsko osoblje i učenike s knjižničnim radom i istovremeno ih podupire u njihovu obrazovanju. Njegova je uloga u odgojno-obrazovnom procesu neizostavna, iako je ograničena. Učenici osnovnih škola mogu zahvaljujući knjižničaru ovladati općim znanjem o knjižnicama te naučiti o informacijskoj pismenosti i njezinoj važnosti u modernom društvu.

Knjižničari stoga moraju nastojati postati relevantan dio školskoga obrazovanja kako bi svojim korisnicima, učenicima i nastavnicima, pomogli u oblikovanju interaktivne i dinamične nastave. Oni mogu samo stručnim usavršavanjem i stalnim informiranjem o novim tehnologijama i pedagoškim metodama razvijati rad knjižnice i svoju vlastitu struku te uvjetovati bolje uvjete rada za druge školske knjižničare. Knjižničari bi zajedno s nastavnicima trebali oblikovati kurikulum koji će učenicima omogućiti kritički i slobodan način razmišljanja te jasno odrediti smjernice školske knjižnice kako bi bili ujednačeni s ciljevima škole.

Školski knjižničar mora negovati školsku knjižnicu kao kulturno i informacijsko središte škole koje je otvoreno svakomu korisniku, koji posjećuje osnovnu školu. Knjižničar jedino svojim stručnim i entuzijastičnim pristupom može zadovoljavati potrebe svojih korisnika i potaknuti ih na daljnje korištenje knjižnice. Samo takvim radom školski knjižničar potvrđuje svoju ulogu u odgojnom-obrazovnom procesu osnovnoškolskih učenika.

5. Literatura

- 1) Bando, I. Zašto uništavamo knjige? : osvještavanje i promjena učeničkog stava prema očuvanju knjiga. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007. Str. 166–171.
- 2) Barić Karajković, H. Smjernice za rad školskog knjižničara u knjižnici osnovne škole i praksi. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 77–83.
- 3) Blažeković, T.; Furlan, B. Knjižnica osnovne škole. Ponov. i prer. izd. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 1993.
- 4) Cinecool dan. *Cinestar*. URL: <http://www.blitz-cinestar.hr/cinescool-dan-91>. (4.9.2016.).
- 5) Đoreski, J.; Marinić, N. Školska knjižnica i slobodno vrijeme učenika. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007. Str. 163–165.
- 6) IFLA-ina načela za skrb i rukovanje knjižničnom građom / sastavio i uredio Edward P. Adcock u suradnji s Marie-Theresom Varlamoff i Virginijom Kremp. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.
- 7) IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice / uredila Mirna Willer. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
- 8) Informativni utorak. *KGZ*. URL: <http://www.kgz.hr/default.aspx?id=2019>. (4.9.2016.).
- 9) Ivanišević, K. Važnost informacijske pismenosti u obrazovanju. // *Zrno : časopis za obitelj, vrtić i školu*. 19, 80/81(2008), str. 45–46.
- 10) Jozić, R. Smjernice za kvalitetan rad školske knjižnice. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 67–76.
- 11) Jozić, R. Uloga školske knjižnice u odgojno-obrazovnom radu s učenicima. // *Zrno : časopis za obitelj, vrtić i školu*. 19, 80/81(2008), str. 18.

- 12) Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica : korak dalje. Zagreb : Altagama : Zavod za Informacijske studije, 2004.
- 13) Kovačević, D.; Lovrinčević, J. Školski knjižničar. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2012.
- 14) Kovačević, D.; Tihomirović, E. Školska knjižnica poticanje čitanja i informacijska pismenost : program knjižničnog odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007. Str. 12–19.
- 15) Lasić-Lazić, J.; Banek Zorica, M., Špiranec, S. Obrazovanje Školskih knjižničara temeljeno na ishodima učenja. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 7–15.
- 16) Lovrinčević, J.; Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Banek Zorica, M. Znanjem do znanja : prilog metodici rada školskog knjižničara. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2005.
- 17) Milović, J. Školske knjižnice u elektroničkom okruženju. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 43–47.
- 18) Nastavni plan i program za osnovnu školu. // Narodne novine 102(2006). URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2319.html. (4.9.2016.).
- 19) O nama : ciljevi centra. *Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara*. URL: <http://cssu.nsk.hr/o-nama/>. (4.9.2016.)
- 20) Petr, K. Obiteljska pismenost. // Dijete i društvo : časopis za promicanje prava djeteta. 6, 2(2005), str. 364–378.
- 21) Pravilnik o stručnoj spremi i pedagoško-psihološkom obrazovanju učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu. // Narodne novine 47(1996). URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/264604.html>. (4.9.2016.).
- 22) Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci. // Narodne novine 28(2011). URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_03_28_584.html. (4.9.2016.).

- 23) Redoviti studij : izborni kolegiji na Odsjecima. *Centar za obrazovanje nastavnika FFZG*. URL: <http://czon.ffzg.hr/redoviti-studij/izborni-kolegiji-na-odsjecima>. (4.9.2016.).
- 24) Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju / uredili Ana Barbarić et al. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
- 25) Standard za školske knjižnice // Narodne novine 34(2000). URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html>. (4.9.2016.).
- 26) Stričević, I. Škola unutar knjižnice, a ne obratno! // Zrno : časopis za obitelj, vrtić i školu. 19, 80/81(2008), str. 5–7.
- 27) Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost : teorijski okvir i polazišta. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 2008.
- 28) Šušnjić, B. Školsko knjižničarstvo i cjeloživotno učenje. // Zbornik radova XVIII. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka : Agencija za odgoj i obrazovanje : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2007. Str. 23–26.
- 29) Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija : Naklada Benja, 1994.
- 30) Tečajeви. *Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara*. URL: <http://cssu.nsk.hr/tecajevi/>. (4.9.2016.).
- 31) Vujić, Ž. Može li muzej pomoći u demokratizaciji društva? // X. proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredila Višnja Šeta. Rijeka : Zagreb : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci ; Ministarstvo prosvjete i športa RH, 1999. Str. 121–126.
- 32) Za pedagoge. *Mala scena*. URL: <http://www.mala-scena.hr/home/za-pedagoge.aspx>. (4.9.2016.).
- 33) Zdravec-Kermek, S. Razredne knjižnice. // Zbornik radova XXIV. Proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 95–101.
- 34) Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. // Narodne novine 87(2008). URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_87_2789.html. (4.9.2016.).
- 35) Zuccon Martić, M. Slobodno vrijeme u Muzeju za umjetnost i obrt. // XXII. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2010. Str. 30–34.

6. Sažetak

Uloga školskoga knjižničara u nastavnom procesu osnovnih škola

Sažetak:

Knjižnice osnovnih škola kao i njihovi knjižničari imaju važnu ulogu u obrazovanju i odgoju svojih najmlađih korisnika – učenika. Njihov je cilj naučiti korisnike još od prvoga razreda osnovne škole o samostalnom pronalaženju potrebne knjižnične građe za nastavu, tj. informacijskoj pismenosti, te o cjeloživotnom učenju. Usto moraju pridavati važnost suradnji unutar i izvan škole te sudjelovati u samoj nastavi i organizirati izvannastavne aktivnosti u prostorima knjižnice poput izložbi i radionica.

Ključne riječi: školska knjižnica, školski knjižničar, osnovna škola, informacijska pismenost, obrazovanje i odgoj, suradnja

The Role of a School Librarian in the Primary School Education

Summary:

Primary school libraries and their librarians play an important role in the education of their youngest users – pupils. Their goal is to teach the users from the first grade of primary school how to independently search for the required library materials for their classes, i.e. about information literacy, and what lifelong learning process entails. Additionally they have to put emphasis on the cooperation within and out of school as well as participate in the classes and organize extracurricular activities in the library space, such as exhibitions and workshops.

Keywords: school library, school librarian, primary school, information literacy, education, cooperation

7. Biografija autorice rada:

Melisa Ruvić rođena je 10. studenoga 1992. u Zagrebu, gdje je završila osnovnu školu te Gornjogradsku (opću) gimnaziju. Zbog svojega interesa za jezike i knjige studira od 2011. na Odsjeku za germanistiku i Odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Od 2014. radi kao demonstratorica u Knjižnici FFZG-a.